

אימפרסיוניזם

מאנה ומונה

מגמת אמנות
דמוקרטי קרית אונו

אימפרסיוניזם משמעותו "התרשמות"

תנועה אמנותית שקמה בצרפת בשנות השישים של המאה ה-19
זרם שהושפע מ-

1. **המצאת המצלמה** (1888 מומצא הפילם) ושלב הראיה הצילום בעיקר מזוויות מבט, קומפוזיציות חדשות וחיתוך
2. **תורת הצבע** של מישל אז'ן שוורל (1913 בערך) - צבעים משלימים, כאשר צבע נמצא ליד צבע אחר, העין מערבבת את הצבעים. לכן ניתן להשתמש בכתמי צבע ובהנחתם זה ליד זה.

חידושים ומאפיינים של האימפרסיוניזם:

1. ציור בטבע, בחוץ ולא בסטודיו.
2. ציור ישירות על הבד ללא הכנה מוקדמת.
3. תפיסת תנועה ורגע חולף. השתנות מתמדת של הטבע.
4. שימוש בהטחות מכחול של כתמי צבע, ללא קווי מתאר.
5. קומפוזיציה קטועה בהשפעת המצלמה.
6. נושאים של בורגנות - בילויים בטבע.

אימפרסיוניזם היה זרם אמנותי בפאריס שהצייר מאָנה הוא מייסדו.
אמני האימפרסיוניזם דגלו בתיאור הטבע על פי הצבעים שלו, חילופי האור שבו
והתחושות שיש למסתכל בו.

ציורים אימפרסיוניסטיים מצוירים במשיכות מכחול רופפות והם עשירים באור, ניצנוצים
והשתקפויות, שהאמן רואה כחלק מהחוויה של מה שצייר.
הסגנון הזה היה שונה לגמרי מהציור המדויק והנאמן למציאות של סגנונות העבר,
במיוחד מסגנון הריאליזם ששאף להציג את המציאות כמו שהיא בדיוק.

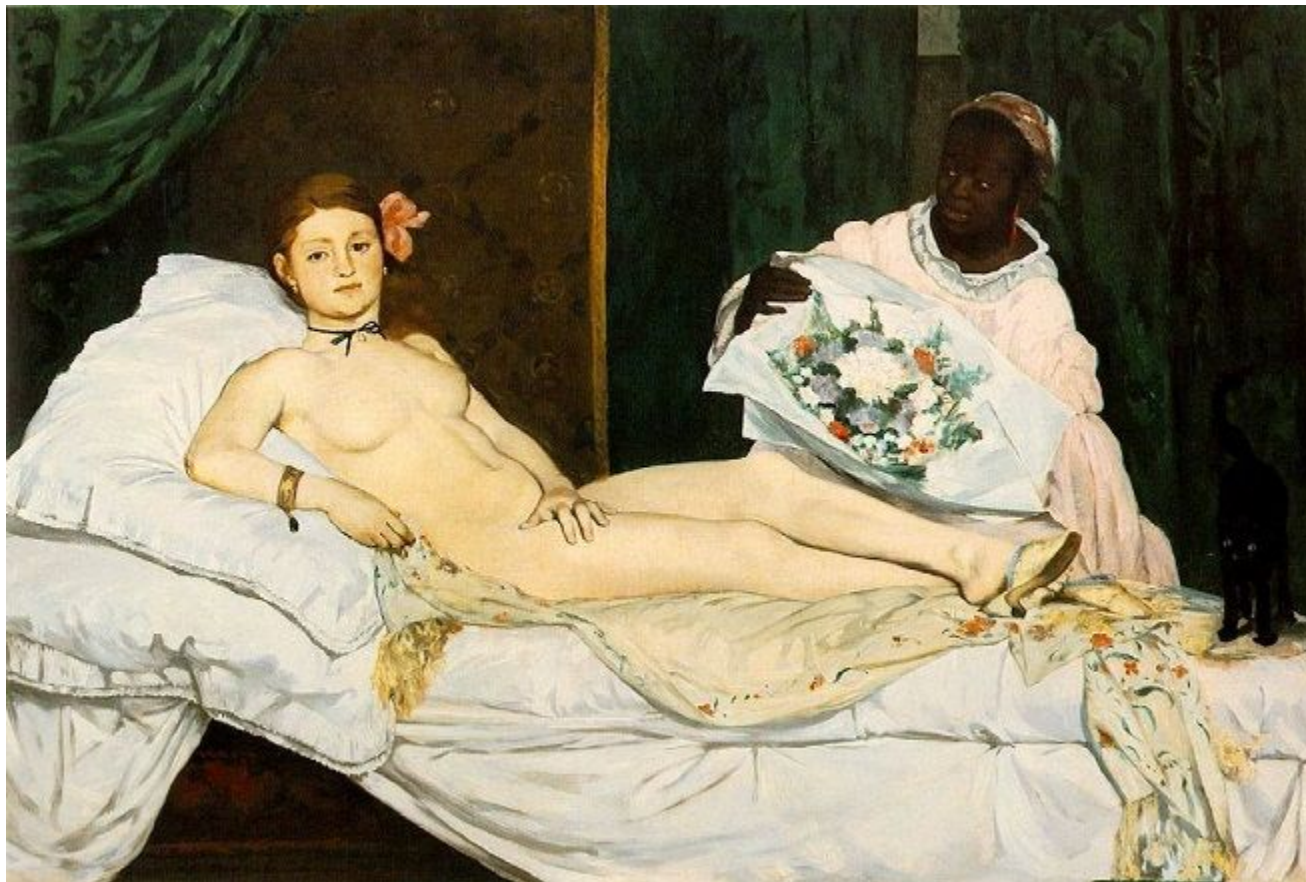
במקום לנסות ו"לצלם" את הפרטים בציוריהם, ציירו האימפרסיוניסטים את האופן שבו
נתפסת המציאות על ידי המתבונן.

אדוארד מאנה

האמן אדוארד מאנה (1832-1883) צייר צרפתי, הידוע כאחד האמנים השנויים במחלוקת בתקופתו, עבר ביקורות רבות בדרך להביא את עצמו לשיא של הצלחה ולהפוך לאבי האימפרסיוניזם.

Édouard Manet, 1863, "Olympia", oil on canvas, 130x190 cm

2 ציורים ראשונים ומהמפורסמים ביותר של
מאנה נחשבים לריאליסטים, רגע לפני
שמפתח את הזרם החדש של
האימפרסיוניזם. גם בציוריו הריאליסטים
כבר מביא בשורות חדשות.

הציור אולימפיה עורר מהומה והתנגדות
רבה.

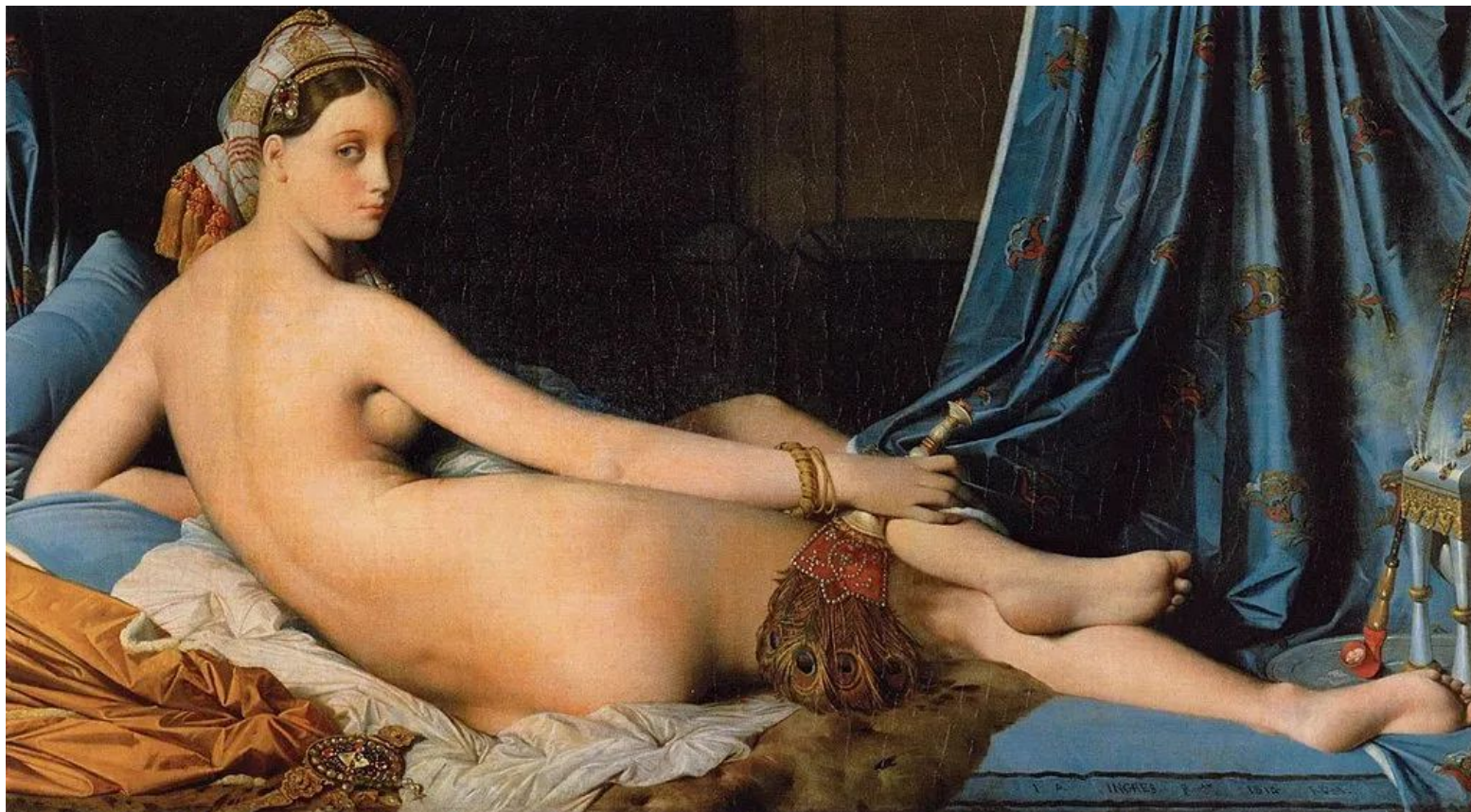
על מה הזעם? על מה המהומה? למה היא
עוררה התנגדות גדולה כל כך?

אלכסנדר קבנל, לידתה של ונוס 1863
סגנון אקדמי

מאנה לקח ז'אנר ידוע של תיאור עירום
נשי בתנוחת הסבה במיטה, ועיוות אותו
לחלוטין במסגרת התנגדותו לחוקי
האקדמיה, כמרד נגד התיאור המסורתי של
ונוס בעירום.

דומיניק אנגר, האודליסק, 1814
רומנטיקה

Titian, Venus of Urbino, 1538
רנסאנס

"אולימפיה" מתייחסת ליצירה "ונוס מאורבינו" (1538) של טיציאן. טיציאן צייר את
 היצירה כמתנת חתונה לדוכס מאורבינו. עירום בתיאור של האלה ונוס, המסמלת את
 האהבה והיופי - היה מסורתי

מאנה לא יצר את דמות ונוס, אלא את דמותה של אישה צעירה, **אולימפיה**, שהיא דמות ידועה מבתי הבושת של פריז. זוהי דמות **אמיתית** ששמה ויקטורין מרן, שהייתה מוכרת למאנה ולגברים רבים אחרים.

הנושא קשור לריאליזם החברתי: דמות זונה משולי החברה הצרפתית. המטרה הייתה **להסב תשומת לב לתופעות שהבורגנות מנסה להסוות**.

בתיאור זונה ידועה המחכה ללקוח ביקש מאנה להעלות אל פני השטח את מה שנהוג להסתיר, כמחאה נגד **הצביעות** של הבורגנות, שמחשיבה עצמה מהוגנת.

אולימפיה פונה **במבט ישיר** אל הצופה או אל מעריץ שנמצא אי שם בחלל החדר וגורמת לו ליצור עימה קשר, היא מאלצת את הצופה להיכנס לחלל שבו היא נמצאת.

Édouard Manet, 1863, "The Luncheon on the Grass (Le Déjeuner sur l'herbe)", oil on canvas, 208x264 cm

מיד היה ברור שאירגון הדמויות לקוח מהקטע הזה של אמן מהרנסנס שעשה הדפס על פי הציור של רפאל

מה ההבדל בין הנשים בשני הציורים?

תיאור היצירה - שני גברים לבושים בקפידה ולידם אישה עירומה, יושבים על הדשא ומשוחחים. מאחורי הקבוצה אישה בבגד לבן, שקוף, שואבת מים מהנחל, ולמטה - כובע, בגד וסל פירות. הגברים ביצירה אינם מתייחסים אל העירום של הגברת שיושבת ביניהם, וגם לא לעירום של הרוחצת מאחור. העירום הבוטה עורר שערורייה. הרמז לבילוי מפוקפק וחוסר ההתייחסות של הגברים לעירום הנשי, ועצם היותם לבושים, רק הגבירו בעיני הצופה את הארוטיות הבוטה של היצירה. האישה פונה אל הצופה ומבהירה במבטה הישיר שהיא יודעת שהוא צופה בה ובנעשה. ידיעה זו מעמידה את הצופה במצב לא נוח של הצצה.

שבירת מוסכמות – מאנה לקח דימויים מיתולוגיים מקובלים מאמנות העבר, והשתמש בהן לתיאור דמויות מוכרות מן המציאות היומיומית שלו. הוא ביקש להשתחרר מן הנושאים הלקוחים מהעולם המיתולוגי הקלאסי, ומהרעיון על קיומו של אידיאל היופי המושלם לפי חוקי האקדמיה. הוא עשה זאת בדרך פרובוקטיבית ולעגנית בכך שהוא לקח יצירות מופת, והציג אותן באורח יומיומי. הוא תיאר דמויות מקרב משפחתו ומכריו, כלומר דמויות ריאליות מחיי היומיום, ולא מהעולם המיתולוגי. יש כאן מגמה של אנטי אקדמיזם.

אמצעים אמנותיים

קומפוזיציה: סגורה, מרכזית. ארבע הדמויות ממוקמות במרכז היצירה. הן מוקפות בעצים ובטבע הסוגר עליהן משלושה צדדים ומסתיר אותן. החלק הפתוח הוא החלק שפונה אל הצופה. הצופה זוכה להצצה אל סצינה אינטימית. דמות האדם: האדם מוצג כדמות מיתולוגית באור חדש ויומיומי. הדמויות המיתולוגיות של טיציאן – המוזות, ואל הנהר של ריימונדי, הופכות אצל מאנה לדמויות מחיי היומיום, ובכך הוא מערער על המוסכמות ונותן ביטוי לחיי האדם העירוני החדש.

האור והצבע: מאנה שבר את המסורת של השימוש באור וצל כדי ליצור נפחיות. הוא עיצב את הדמויות בצבעים מדורגים ויצר שטיחות של הצורות – כאילו הן הודבקו על הרקע. השטיחות בהשפעת ההדפסים היפניים. השימוש בקו: הקו היה יסוד לא אופייני באימפרסיוניזם, אבל מאנה הוא חריג בקרב האמנים האימפרסיוניסטים בשימוש שהוא עושה בקו. ביצירה זו הוא השתמש בקווים כדי ליצור את קווי המיתאר של הדמויות, בעיקר בדמותה של הגברת העירומה. הוא עשה זאת כדי להדגיש את צורת גופה, וכדי להבדיל בין דמויות הגברים לבין הרקע.

הבר
בפולי
ברז'ר,
1882

הבר בפולי ברג'ה הוא מועדון פריזאי המאפיין את
חיי הלילה הסואנים של פריז. זהו עולם שמאנה
הכיר ואהב עם כל זוהרו וכל חסרונותיו. תיאור
הנושא כהרגלו, מאנה צייר דמויות ריאליות מחיי
היומיום שהוא הכיר. גם ביצירה זו הוא צייר דמות
מוכרת, את סוזון – המוזגת של הבר.

עיצוב הדמות המוזגת מתוארת כסחורה שהבר מציע,
כמו היין בבקבוקים או הפירות בקערה. היא אדישה
ועל פניה ארשת עצבות, למרות שהמקום שבו היא
עובדת אמור להוות מקום בילוי ועליצות. על רקע
הפעילות בבר מודגשת תחושת הניכור הפרטית שלה,
הניכרת במבט העצוב המופנה לעבר הצופה, כאדם
שיודע שהוא מנוצל בעבודה קשה.

סוזון – המוזגת של הבר. היא מתוארת על רקע הבר עמוס המשקאות. מאחורי המוזגת מתוארת מראה גדולת-ממדים, המשקפת את כל מה שמתרחש בבר. הצופה מצוי בעמדה שהלקוח היה צריך להיות בדרך כלל, ותופס את מקומו. בהשתקפות רואים את גבה של המוזגת ומולה עומד לקוח המשתקף במראה. מכאן מבינים שהמוזגת בעצם משוחחת עם לקוח. גם הקהל הרב המבלה בבר נראה בהשתקפות במראה.

אמצעים אמנותיים

האור בא מכמה מוקדים של אור חשמל, האופייני לברים. זהו סממן חדש ומודרני מאוד של הפולי ברג'ה. האור המתערבב עם העשן יוצר טשטוש של האובייקטים המשתקפים במראה.

השתקפות: מלבד המוזגת, כל היצירה היא השתקפות במראה. העיסוק בהשתקפויות אופייני לאימפרסיוניזם, הבוחן את השפעת האור על המראה הנשקף. הפרטים במראה מטושטשים, בהשפעת העשן האופף את המועדון. בתוך מהומת הקהל אפשר לגלות דיוקנים של ידידיו של מאנה.

הרגע החולף: גם ביצירה זו מעביר מאנה את התחושה של הרגע היחיד החומק שהונצח. זהו רגע מאוד מסוים, שבו מתנהלת שיחה בין המוזגת ללקוח.

תפיסת החלל: מאנה משחק בתעתועי החלל. היצירה מלא השתקפויות מטעות, וקשה לצופה למקם את עצמו בתוכו. שטיחות בהשפעת ההדפס היפני. דמות המוזגת נראית כמו ציור שהודבק על רקע הבר, וכך גם אגרטל הפרחים המונח על השולחן לפני הצופה.

השפעת המצלמה: אנו רואים רק קטע מהמועדון המשתקף במראה, מה שיוצר קומפוזיציה פתוחה ומקוטעת. הקיטוע מתבטא בעוצמה רבה בפינה העליונה, מעל נורות החשמל, שם מתוארות זוג רגליים במגפיים ירוקים. זוהי השתקפותה של לוליינית הטרפז שהופיעה בפני הצופים, שמלבד רגליה, כל גופה נמצא מחוץ ליצירה.

קלוד מונה

האמן קלוד מונה (1840-1926), היה צייר צרפתי, ממובילי וממייסדי זרם האימפרסיוניזם. מונה צייר בעיקר ציורי נוף המתארים את השתנות הצבע והחומר ביחס להשתנות האור, בשעות שונות ובמזג אוויר שונה.

Claude Monet, 1872, "Impression, Sunrise", oil on canvas, 48x63 cm

Claude Monet, 1866, "Women in the Garden", oil on canvas, 255x205 cm

קלוד מונה

לפני ציורי הנוף צייר ציורים אחרים אך הם הובילו אותו לציורי הנוף ומשיכות המכחול המוכרות, האימפרסיוניסטיות.

קונסטבל 1821, בציור הימני, בציור נוף לא אימפרסיוניסטי. מה ההבדל בים העלים? העצים? התאורה?

Claude Monet, 1869, "La Grenouilliere",
oil in canvas, 74.6x99.7 cm

Claude Monet, 1877, "La Gare
Saint-Lazare Paris (Railway Station)", oil
on canvas, 75x104 cm

האמן קלוד מונה צייר בעונות שונות את השתנות האור

